

“HAREM DİZİLERİ TAMAMEN HAYAL ÜRÜNÜDÜR”

Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU
Anayasa Hukukçusu

Son zamanlarda televizyonlarda gösterime giren haremle ilgili diziler, kamuoyunda tartışılmaktadır. Olumlu düşünenler, dizilerin gerçeğe uygunluğunun aranmamasını, neticede bu tür dizilerin sanal ve kurgu olduğunu, belgesel olmadığını belirtmektedirler. Büyük çoğunluk ise, bu dizilerin baş tarafında, “**bu dizi tamamen hayal ürünüdür**” yazısının yazılmasının gerekli olduğunu belirtirler.

Bu dizilerin “tamamen hayal ürünü olduğu” belirtilmelidir; çünkü;

1. Batıdaki Doğu algısına yani oryantalistlerin kafa yapısına uygun olarak hazırlanan bu dizilerle Batının Doğuda görmek istediği gizemli “harem hayatı” televizyonlara taşınmaktadır. Konu bulmakta zorlanan TV’ler, **Batı'nın harem fantezilerini** Ortadoğu ve Batı dünyasının TV izleyicileri ile buluşturmaktadırlar. Bir görüşe göre ise bu dizilerin gösterilmesinin amacı, Hıristiyan cariyelerin Osmanlı'yı dize getirdiğini kanıtlamaktır.
2. “**Çıplak cariyeler**”, “**kafa kopartan Osmanlılar**”, “**adaletin olmadığı bir Osmanlı yönetimi**” ve “zulüm üzerine kurulu **Osmanlı İmparatorluğu**” algısı zihinlere kazınmaktadır. “**Kukla devlet erkânı**” ve “**entrika içerisindeki Saray**” algısı ile kültür ve medeniyetimizin bozukluğu bir algı olarak verilmek istenmektedir.
3. Her akşam kendisine sunulan farklı bir cariyeyi bekleyen Osmanlı Sultanı imgesi sergilenmektedir.
4. **Özel hayatın gizliliği** tüm hukuk sistemlerinde kabul edilmiş, korunması gereken bir haktır. Hal böyle iken, dizilerde, ağırlıklı olarak olaylar, harem dairesinde geçmekte, diziler mahremi sergilenmektedir. Ölü Sultan da olsa, özel hayatın gizliliğini ihlal etmek, insan haklarına uygun değildir. Kaldı ki Sultanların özel hayatı bu şekilde değildi.
5. Herkesin bildiği gibi, Padişah **Divan-ı Hümayuna** (Fatihten sonra) iştirak etmez, kafes arkasından Divanı izlerdi. Dizilerde ise Sultan, Divanı Hümayuna iştirak etmekte, Divan başlar başlamaz, kimse ile görüşmeksizin kararlarını açıklamaktadır.
6. Babasını yeni kaybetmiş olan çakma Kanuni eğlence düzenlemektedir. Babasının ölümü üzerine Başkent'e gelen Çakma Kanuni'ye, Valide Sultan (annesi) tarafından sunulan cariyelerden oluşan bir eğlence düzenlenmesi olabilir mi?
7. “Cumhuriyet” ile “Osmanlı”nın barışmaya başladığı, tabuların yıkıldığı, Türkiye'nin bölgesinde etkisinin arttığı bu dönem, “Osmanlı”yı pazarlamanın fırsatı” kabul edilmekte ve reyting uğruna tüm değerler alt üst edilebilmektedir.
8. Diziler, dış politikada başarıların kazanıldığı bir dönemde Sultan'lara ve onların kişiliğinde Osmanlı'ya karşı olan küresel hareketin bir yansıması olarak da kabul edilebilir. Bu tür diziler, daha çok yabancı seyirciler için hazırlanmış, reyting amacıyla ve dışarıya ihraç edilecek bir “mal” gibi durmaktadır.
9. Dünyanın adaletini ve üstünlüğünü kabul ettiği Sultan(lar), hiçbir belgeye dayanmadan açıkça yerilmekte, tarihteki saygınlığı hiçbir gerçeğe dayanmadan yerle bir edilmektedir.
10. RTÜK'e gelen ortalama şikâyet sayısı (son 3 yılın ortalaması) yıllık olarak 65 bindir. Oysa sadece “Muhteşem Yüzyıl” dizisi için gelen

şikâyetler 19 Ocak 2011 tarihi itibariyle 174.613 tür. Bu şikâyetlerin değeri nedir?

Sonuç;

I. Haremle ilgili dizilerin **belgesel** değil de **sanal** olduğu ve tarihten **ilham** alınarak yapıldığı tartışmasız ise de,

(a) Zaman itibariyle **gerçek gibi** verilmektedir.

(b) Mekân itibariyle **gerçek gibi** sunulmaktadır (Topkapı Sarayı ve diğerleri gibi).

(c) Tüm isimler gerçek olarak verilmektedir, **Pargalı İbrahim, Hürrem Sultan, Hatice Sultan, Şehzade Mustafa gibi.**

(d) Gelen şikâyetlere göre, TV tarafından **gerçek** gibi algılanacak şekilde sunulmakta ve halk da “**gerçek**” gibi algılamaktadır. Bu tür dizilerin hiçbir yerinde “bu dizi hayal mahsulüdür” ifadesi kullanılmamaktadır. Yapılan araştırmalara göre, özellikle çocuklar, TV de gördüklerini gerçek sanmakta ve hayati boyunca unutamamaktadır.

2. Tarihi gerçek şahsiyetlerin yaşamları elbette dizi yapılabilir, bunda kuşku yoktur. Fatih, Yavuz, Kanuni için olduğu gibi Lenin, Stalin ve George Washington için de bu böyledir. Bu yapılanın gerçek olması da aranmaz, gerçeğe yakın olması yeterlidir. Bununla birlikte yayın, hukuka, insan haklarına, genel ahlaka ve kamu hizmeti anlayışına uygun yapılmalıdır; özel hayatın gizliliği korunmalıdır. Esasen günümüzde tüm dünya ülkeleri, özel hayatın gizliliğine saygı göstermektedir. Bir başka deyişle özel hayata saygısız olan bir yapı günümüzde bilinmemektedir.

3. Kısaca AİHS’nde belirtilen ifade özgürlüğüne sonuna kadar **evet**, ama aşağılamaya, tahkir ve tezyife **hayır**. Demokrasiye ve insan haklarına sonuna kadar **evet**, özel yaşamın gizliliğini ihlale **hayır**. İnsanlığa saygıya **evet**, her tür sansüre **hayır**. İfade özgürlüğüne sonuna kadar **evet**, çocukların izleyebileceği saatlerde, onların ruhsal ve fiziksel yapılarına aykırı TV yayınlarına **hayır**. Tabuları yıkmaya **evet** ama insanı aşağılamaya **hayır**.

Netice;

Bu tür dizilerin baş tarafına “**bu dizide gösterilen olaylarda tarihten ilham alınmışsa da Saray içerisinde geçen olaylar ve özellikle harem hayatı tamamen hayal ürünüdür. Gerçekle ilgisi yoktur.**” şeklinde bir ibarenin yazılması gerçeklik açısından yerinde olacaktır.

Alıntı (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35’inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: (1) İktibas, bir eserin “*bazı cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların turnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. (4) İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, “iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir”. Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin alınmaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka intent sitelerine metin olarak konulamaz.

Yukarıdaki şartlara uygun olarak alıntı yapılırken bu çalışmaya şu şekilde atıf yapılması önerilir:

FENDOĞLU, Hasan Tahsin, “**HAREM DİZİLERİ TAMAMEN HAYAL ÜRÜNÜDÜR**” (24.02.2012)

<http://www.hasantahsinfendoglu.com/> / <http://www.sde.org.tr/>